

(सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन, २०६४ को दफा ५(३) तथा सूचनाको हक सम्बन्धि नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको)

२०७९ श्रावण १ गते देखि २०७९ असोज मसान्तसम्ममा सम्पादित प्रमुख कृयाकलापहरु (स्वतः प्रकाशन) को विवरण

नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं।

१. पृष्ठभूमि :.....	1
२. मन्त्रालयको कार्य विभाजन :.....	1
३. मन्त्रालयको संगठनात्मक संरचना :	3
४.सचिवालय,महाशाखा,जिम्मेवार अधिकारी र सम्पूर्ण टेलिफोन नम्बर :	4
५. मन्त्रालय मातहतका विभाग तथा निकायहरु :	4
६.मन्त्रालय सम्बद्धराष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरु :	5
७.सेवा प्राप्त गर्ने लाग्ने दस्तुर र अवधि :	5
८. निवेदन उजुरी उपर निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी :	5
९. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी :.....	5
१०. सूचना अधिकारी प्रवक्ता र प्रमुखको नाम पद	6
११. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशकाको सूची :	6
१२. सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य कामको विवरण :	8

१. पृष्ठभूमि :

विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेको उर्जा,जलश्रोत तथा सिंचाइ क्षेत्रलाई समायोजित तरिकाले द्रुत विकास गरी देशको सामाजिक-आर्थिक रूपान्तरण गर्ने एक प्रमुख साधनको रूपमा नेपालको जलश्रोतको दिगो उपयोग गर्दै उर्जा तथा सिंचाइ क्षेत्रमा महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु हासिल गर्ने, सम्पूर्ण खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुर्याउने, उर्जा संकटलाई न्यूनिकरण गर्ने, निराकरण गर्ने र विद्युत उर्जालाई देशको मुख्य उर्जाको रूपमा अगाडी बढाउने सोचका साथ उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण गतिविधिहरुको व्यवस्थापन गर्ने मुख्य दायित्व उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयको रहेको छ। नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली २०७४ अनुसार साविकको उर्जा मन्त्रालय र सिंचाइ मन्त्रालय तथा सो मातहतका निकायहरुका साथै साविकको वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र र जल तथा मौसम विज्ञान विभाग समेत समावेश गरी उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय गठन भएको छ।

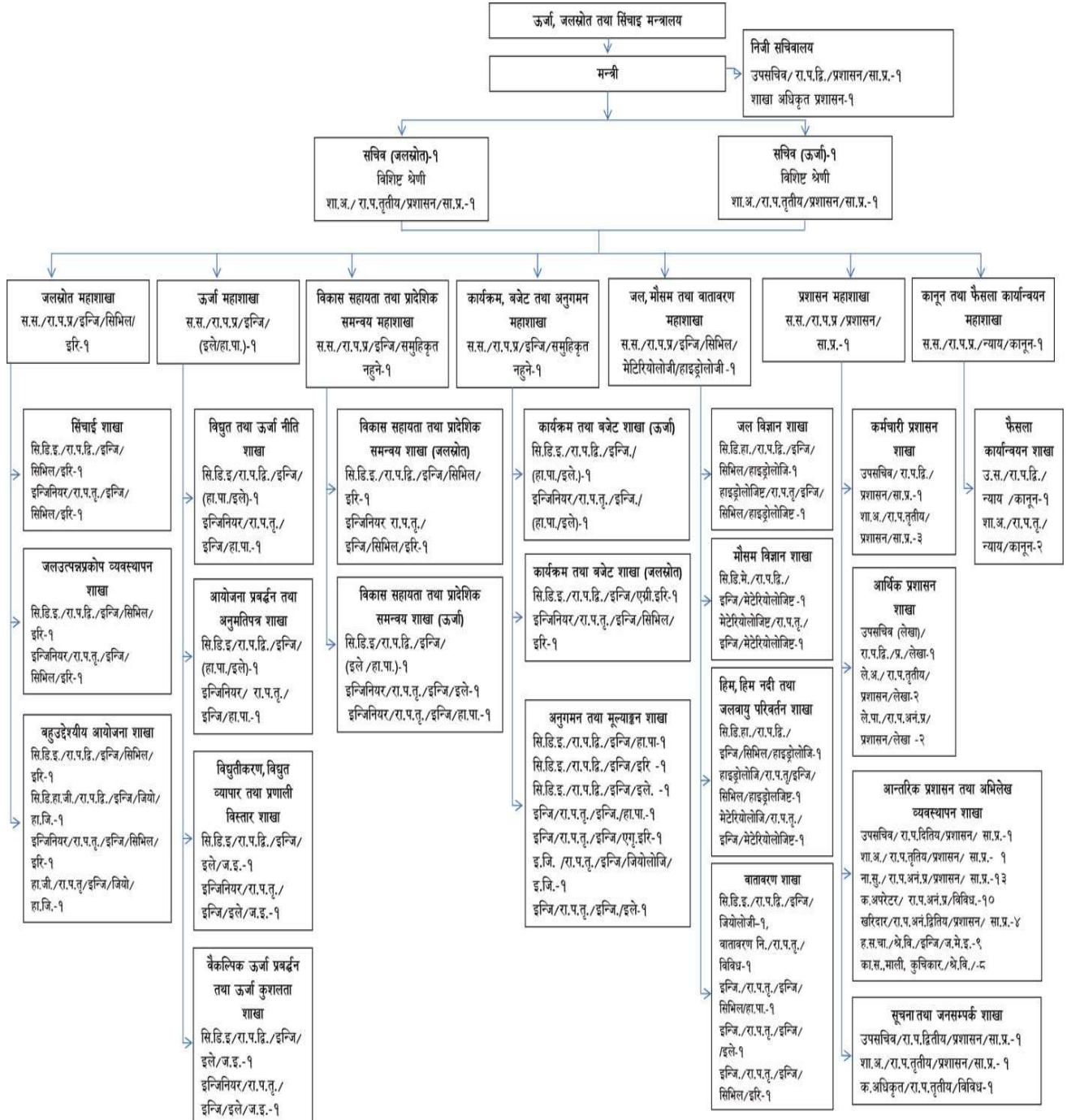
२. मन्त्रालयको कार्य विभाजन :

उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयबाट सम्पादन हुने कार्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

१. जलश्रोत र उर्जाको दिगो विकास, संरक्षण, उपयोग र पानीको बाँडफाँडसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
२. जलश्रोत र उर्जा पूर्वाधार संरचना निर्माणसम्बन्धी एकीकृत नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन
३. सिंचाइसम्बन्धी एकीकृत नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन
४. नदी बेसिन योजना र जल उपयोगसम्बन्धी गुरुयोजना र नियमन
५. जलश्रोत, उर्जा, सिंचाइ र भूमिगत जलश्रोतसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र प्रविधि विकास
६. प्रमुख नदीहरुको बहाव क्षेत्र निर्धारण र सो क्षेत्रको जमीनको संरक्षण, व्यवस्थापन र उपयोगसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन
७. जलश्रोतसम्बन्धी वस्तु वा सेवा उपयोगको मापदण्ड र नियमन
८. जलश्रोत, उर्जा र सिंचाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकायहरुसँगको समन्वय
९. संघिय र अन्तरप्रदेशस्तरमा सञ्चालन हुने जलश्रोत उपयोगका बहुउद्देशीय आयोजनाको पहिचान, अध्ययन, निर्माण र नियमन
१०. संघीय र अन्तरप्रादेशिक सिंचाइ र अन्तरप्रदेश जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजनको पहिचान, अध्ययन, निर्माण र नियमन
११. जलश्रोत, उर्जा र सिंचाइसम्बन्धी ठूला पूर्वाधार आयोजनाबाट विस्थापितहरुको पुनर्बास र पुनर्स्थापना
१२. संघीय र अन्तरप्रदेश सिंचाइ प्रणालीको बाँध, जलाशय, अन्य संरचना, मुल नहरको सञ्चालन, मर्मत संभार, व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, मापदण्ड र कार्यान्वयन

१३. प्रदेश सीमा नदीको बाढी र नदी नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालनमा समन्वय र सहयोग
१४. जलश्रोत,उर्जा र सिंचाइसम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन,अध्ययन अनुसन्धान
१५. राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय विद्युत प्रशारण लाइन तथा विस्तार
१६. राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय विद्युत व्यापार सम्बन्धी नीति,कानून,मापदण्ड,सन्धी—सम्झौता कार्यान्वयन र नियमन
१७. राष्ट्रिय महत्वका बहुउद्देश्यीय जल आयोजना र अन्तर जलाधार स्थानान्तरण
१८. विद्युत सेवाको मापदण्ड,गुणस्तर र महशुल सम्बन्धी नीति र नियमन
१९. विद्युत सेवाको राष्ट्रिय र क्षेत्रिय भार प्रणाली व्यवस्थापन र सञ्चालन
२०. नवीकरणीय र वैकल्पिक उर्जाको उपयोग,गुणस्तर र मापदण्ड
२१. विद्युत विकासमा लगानी
२२. जल तथा मौसम विज्ञान सेवासम्बन्धी नीति,कानून,मापदण्ड,तथ्याङ्क,योजना,कार्यान्वयन र नियमन
२३. मौसम तथा बाढी पूर्वानुमान
२४. विपद पूर्व सूचना प्रणालीको विकास तथा सम्प्रेषण
२५. जलवायुसम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान,सूचना आदन प्रदान
२६. जल तथा मौसमी राडार,रेडियोसोन्डे,चट्यान नेटवर्क,सौर्य विकीरण केन्द्रहरूको व्यवस्थापन र सूचना प्रवाह
२७. हिमनदी तथा हिमताल
२८. मन्त्रालयसम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि,सम्झौता,अभिसन्धि,सम्पर्क र समन्वय
२९. मन्त्रालयसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान,प्राधिकरण,समिति ,प्रतिष्ठान,कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन
३०. नेपाल इन्जिनियरिङ सेवाअन्तर्गत देहायका समूह,उपसमूहको सञ्चालन
 - क) इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ समूह
 - ख) मेकानिकल इन्जिनियरिङ समूह
 - ग) मेटेरियोलजी समूह
 - घ) एग्रि इरिगेशनइन्जिनियरिङ समूह
 - ड) सिभिल इन्जिनियरिङ समूहको इरिगेशन,हाइड्रोपावर र हाइड्रोलजी उपसमूह ।

३. मन्त्रालयको संगठनात्मक संरचना :

४. सचिवालय, महाशाखा, जिम्मेवार अधिकारी र सम्पूर्ण टेलिफोन नम्बर :

सि.नं.	सचिवालय/महाशाखा	जिम्मेवार अधिकारी	फोन नं.
१	माननीय उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइमन्त्री	श्री पम्फा भुसाल	४२९९५९३/५९८
२	सचिव(उर्जा)	श्री दिनेशकुमार घिमिरे	४२९९५९६
३	सचिव (सिंचाइ)	श्री केशव कुमार शर्मा	४२९९४२६
४	प्रशासन महाशाखा	सहसचिव श्री बाबुराम भण्डारी	४२०००३३
५	कानुन तथा फैसला कार्यान्वयन महाशाखा	सहसचिव श्री पुष्कर सापकोटा	४२०००३१
६	कार्यक्रम, बजेट तथा अनुगमन महाशाखा	सहसचिव श्री कृष्ण प्रसाद नेपाल	४२९९५०९
७	जलश्रोत महाशाखा	सहसचिव श्री शिशिर कोइराला	४२००१२२
८	उर्जा महाशाखा	सहसचिव श्री मधु प्रसाद भेटुवाल	४२९९५३६
९	विकास सहायता तथा प्रादेशिक समन्वय महाशाखा	सहसचिव श्री सन्दीप देव	४२९९५२३
१०	जल, मौसम तथा बातावरण महाशाखा	सहसचिव श्री राम गोपाल खर्बुजा	४२९९९९२

५. मन्त्रालय मातहतका विभाग तथा निकायहरु :

(क) ऊर्जातर्फ

- जल तथा उर्जा आयोगको सचिवालय
- विद्युत विकास विभाग
- नेपाल विद्युत प्राधिकरण
- वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र
- विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड
- राष्ट्रिय प्रशारण ग्रिड कम्पनी लिमिटेड
- जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनी लिमिटेड

ख) जलस्रोत तथा सिंचाइतर्फ

- जलश्रोत तथा सिंचाइ विभाग
- जल तथा मौसम विज्ञान विभाग

- भूमिगत जलश्रोत विकास समिति
- जलश्रोत अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र

६. मन्त्रालय सम्बद्धराष्ट्रीय गौरवका आयोजनाहरु :

(क) ऊर्जातर्फ

- बुढीगण्डकी जलविद्युत आयोजना
- पश्चिम सेती जलविद्युत आयोजना

ख। जलस्रोत तथा सिंचाइतर्फ

- सिक्टा सिंचाइ आयोजना
- बबई सिंचाइ आयोजना
- रानीजमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना
- भेरी-बबई डाईभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजना

७. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि :

क. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर

१. सूचनाको हक सम्बन्धि नियमावली २०६५ को नियम ४ बमोजिम र
२. अन्य विशेष कानुनले तोके बमोजिमको दस्तुर

ख. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने अवधि :

१. सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन २०६४ को दफा ७ ले तोकेको अवधी भित्र र
२. अन्य विषेश कानुनले अवधी तोकेकोमा सोही बमोजिमको

८. निवेदन उजुरी उपर निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी :

प्राप्त उजुरीहरु सम्बन्धित अधिकारीले हेरी सम्बन्धित महाशाखा र शाखामा आवश्यक कारबाहीको लागि पठाइने र शाखा प्रमुखबाट कारबाही प्रकृया अगाडी बढाईने ।

९. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी :

- उर्जा तर्फ सचिव श्री दिनेशकुमार घिमिरे
- जलश्रोत, सिंचाइ तथा मौसम विज्ञान तर्फ सचिव श्री केशव कुमार शर्मा

१०. सूचना अधिकारी प्रबक्ता र प्रमुखको नाम पद

प्रमुख	सचिव(उर्जा) श्री दिनेशकुमार घिमिरे
प्रमुख	सचिव(सिंचाई) श्री केशव कुमार शर्मा
प्रबक्ता	सहसचिव श्री मधु प्रसाद भेटुवाल
सूचना अधिकारी	सि.डि.ई श्री बाबुराज अधिकारी

११. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची :

- नेपालको संविधान
- ऐन:
 १. विद्युत नियमन आयोग ऐन, २०७४
 २. विद्युत चोरी नियन्त्रण ऐन २०५८
 ३. विद्युत ऐन २०४९
 ४. जलश्रोत ऐन २०४९
 ५. नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४९
- नियमावली :
 १. विद्युत नियमन आयोग नियमावली, २०७५
 २. सिंचाइ नियमावली, २०५६
 ३. विद्युत चोरी नियन्त्रण नियमावली, २०५९
 ४. विद्युत महशुल निर्धारण नियमावली, २०५०
 ५. विद्युत नियमावली, २०५०
 ६. जलश्रोत नियमावली, २०५०
- निर्देशिका :
 १. जनताको जलविद्युत कार्यक्रम(सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि
 २. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
 ३. ग्रीड कनेक्टेड वैकल्पिक विद्युत उर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४
 ४. १ मेगावट सम्मको जलविद्युत आयोजनाको विकास सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
 ५. विद्युत आयोजनाको लागि विदेशी विनियम सुविधा सिफारिस सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
 ६. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी (संशोधन) निर्देशिका, २०७३
 ७. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३
 ८. जलविद्युत तथा प्रसारण आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण र वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३
 ९. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२

१०. निर्माण सम्पन्न जलविद्युत आयोजनाहरूलाई प्रदान गरिने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
११. राष्ट्रिय उर्जा संकट निवारण तथा विद्युत विकास दशक सम्बन्धी अवधारणा पत्र एवं कार्ययोजना, २०७२
१२. सिंचाइ मन्त्रालय र अन्तर्गत विभागहरूको सरुवा/पदस्थापन तथा काज सम्बन्धी मापदण्ड, २०७१
१३. विद्युत आयोजनाको लागि विदेशी विनिमय सुविधा सिफारिस सम्बन्धी निर्देशिका, २०७१
१४. जलविद्युत आयोजना विकास सम्भौता सम्बन्धी (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०७०
१५. उर्जा मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायमा कार्यरत कर्मचारीहरूको आचार संहिता, २०७०
१७. सिंचाइ तथा जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणसम्बन्धी निर्माण कार्यहरु उपभोक्ता संस्था मार्फत निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने/गराउने कार्यविधि, २०६९
१८. जलविद्युत आयोजना विकास सम्भौता सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९
१९. जलविद्युत आयोजना अनुमतिपत्र सम्बन्धी (दोस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०६९
२०. निजीक्षेत्रबाट निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनाहरूलाई प्रदान गरिने सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
२१. जलविद्युत आयोजना अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०६८
२२. लोडसेडिङ न्यूनिकरण कार्ययोजना-२०६८
२३. राष्ट्रिय विद्युत संकट निरूपण कार्ययोजना २०६५

१२. सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य कामको विवरण :

आ.व. २०७९/८० को हालसम्मको प्रगति

ऊर्जा तर्फ

- १। हालसम्ममा २ हजार २ सय ९२ मेगावाट विद्युत उत्पादन भई राष्ट्रिय प्रणालीमा जडान भएको । साथै हालसम्म लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनावाट ३७.९४ मेगावाट विद्युत उत्पादन भएको छ ।
- २। हालसम्म ६६ के.भी. भन्दा माथिका करिव ५ हजार १ सय ८८ सर्किट किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएका छन् ।
- ३। हालसम्म ३३ के.भी. का करिव ६ हजार १ सय १८ सर्किट किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएका छन् ।
- ४। यस वर्ष विद्युत चुहावट १५.३८ प्रतिशतमा रहेको छ ।
- ५। प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत ३ सय २५ किलोवाट घण्टाबाट ३ सय ५१ किलोवाट घण्टा पुगेको छ ।
- ६। हालसम्म राष्ट्रिय विद्युत प्रणालीबाट विद्युतमा पहुँचप्राप्त जनसंख्या ९३.५८ प्रतिशत पुगेको ।
- ७। नवीकरणीय ऊर्जा अन्तर्गत हालसम्ममा ९,८६,६७० वटा घरेलु सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान, ३५९ वटा संस्थागत, सामुदायिक र व्यवसायिक वायोग्यास प्लान्ट निर्माण, १,८२,८७० वटा सुधारिएको फलामे चुलो र ११,२७९ वटा सुधारिएको पानी घट्ट जडान भएका छन् ।
- ८। हालसम्म सौर्य विद्युत उत्पादन क्षमता ४४.५२ मेगावाट पुगेको छ ।

जलश्रोत तथा सिंचाई तर्फ

१. भेरी बबई डाइभर्सन आयोजना: बबई-मान खोला डाइभर्सन आयोजनाको विस्तृत अध्ययन गर्ने कार्यका लागि आयोजना र छनौट भएको परामर्शदाता वीच उक्त कार्यको खरिद सम्झौता सम्पन्न भएको । क्रमागत ८५ वटा योजनाहरूको कार्यको प्रगति निरन्तर रहेको । हेडवर्कसको सिभिल निर्माण कार्यको ४२% सम्पन्न भएको ।
२. रानी जमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना: विद्युत गृहको निर्माण कार्य ९६% सम्पन्न भएको, शाखा / उपशाखा / प्रशाखा नहरमा ३७ गोटा नयाँ नहरका संरचनाहरूको निर्माण सम्पन्न, पथरैया नदीमा २ वटा पुल निर्माण सम्पन्न (जम्मा बनाउनु पर्ने पुल संख्या ३ वटा) ।
३. महाकाली सिंचाइ आयोजना: संरचना निर्माण कार्य : डिसिलिङ बेसीन तथा हेड रेगुलेटर/क्रस रेगुलेटर निर्माण कार्यको प्रगति २७% भएको ।
४. एकिकृत उर्जा तथा सिंचाइ विशेष कार्यक्रम: यस कार्यक्रम अन्तर्गत नदी बेसिनहरूमा एकिकृत सिंचाइ विकास योजनाको गुरुयोजना अनुसार तथा ट्युबवेल ड्रिलिङ कार्यको लागि बोलपत्र आहानको तयारी कार्य भएको, पुराना योजनाहरूको ठेका फरफारक गर्ने काम भएको ।
५. सिकटा सिंचाइ आयोजना: ५३ कि.मि. पूर्वी मूल नहरको ३२.५० कि.मि. निर्माण भईसकेको र बाँकी मध्ये ४.८ कि. मि. को निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्यमा थप १ कि.मि. प्रगति भएको । जम्मा ४०० हेक्टर मध्ये १४७ हेक्टर जमीन अधिग्रहण भईसकेको र बाँकी मध्ये ११ हेक्टर जमीन अधिग्रहण गर्ने लक्ष्यमा थप १ हेक्टर प्रगति भएको । ।
६. सुनसरी - मोरङ्ग सिंचाइ प्रणाली: कोशी नदी चतरामा स्पर तथा रिभेटमेन्ट निर्माण/मर्मत स्पर निर्माण कार्य भइरहेको ।
७. पालुडटार- कुण्डुटार सिंचाइ आयोजना: यस आयोजनाको कुन्डुटार सिंचाइ योजनाको मूल नहरमा लाइनिङ तथा संरचना निर्माण कार्य हुँदै ।
८. सुनकोशी मरिन बहुउद्देशीय आयोजना: यस आयोजनाको लागि जग्गा अधिग्रहण कार्य ५० हेक्टर मध्ये ३९ हेक्टर भएको । TBM बाट सुरुड निर्माण (१३.३ कि.मि. मध्ये हालसम्म करिब ३०० मि. निर्माण सुरुड निर्माण भईसकेको) कार्य भइरहेको ।

९. बृहत सरकारी सिंचाई योजनाको पुनर्स्थापना तथा व्यवस्थापन हस्तान्तरण कार्यक्रमः योजनाहरूको पुनर्स्थापना कार्य निरन्तरताको लागि तयारि बढ़इएको र यस अवधिमा वर्षे बालीको लागि प्रणालीमा नहर सञ्चालन भएको ।

१०. सिंचाई संभाव्यता अध्ययनः काली गण्डकी तिनाउ डाईभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनाको बाँकि अनुसन्धान कार्यको विस्तृत सर्वेक्षण, डिजाइन, लागत अनुमान तथा एप्राइजल रिपोर्ट तयार कार्य भइरहेको ।

११. नदी नियन्त्रणः विभिन्न नदीहरूमा तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण (६ कि.मी.) भएको

जलश्रोत अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र तर्फ

१. मुख्य मुख्य अध्ययन, अनुसन्धान, अन्वेषण कार्यहरूमा (सम्भाव्यता अध्ययनसँग सम्बन्धित विषय) को १ कार्य सम्पन्न भएको, अन्य कार्यको लागि समझौता हुने क्रममा रहेको ।
२. प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गर्नेमा ९ वटा तालीम कार्य सम्पन्न भएको । अन्य तालिमको विषयबस्तुहरूका कार्यहरू सम्पन्न भएको ।

जल तथा मौसम बिज्ञान तर्फ

१. ३० स्थानमा स्वचालित मौसम मापन केन्द्र जडान सम्बन्धि कार्यको लागि लागत अनुमान र सूचना प्रकाशन सम्बन्धि कार्य भएको ।
२. ४० वटा स्वचालित जलमापन केन्द्र जडान सम्बन्धि कार्यको लागि लागत अनुमान र सूचना प्रकाशन सम्बन्धि कार्य भएको ।
३. पर्यटकिय मौसम पुर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणालिका लागि उपकरण खरिद, सफ्टवेयर निर्माण, उपकरण सुरक्षा तथा विकासकार्यको लागि लागत अनुमान र सूचना प्रकाशन सम्बन्धि कार्य भएको ।